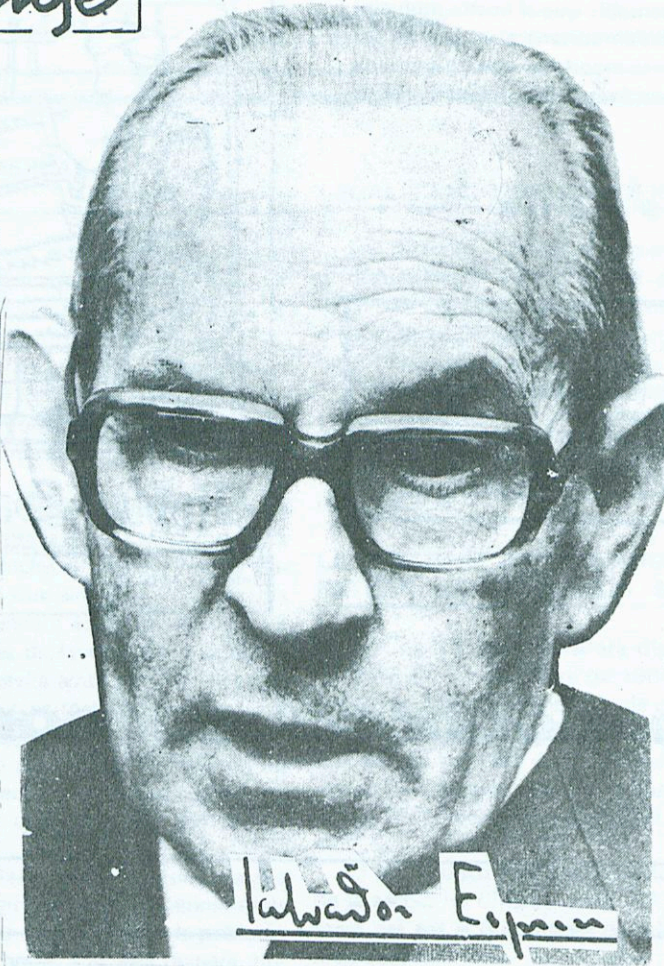

(1913 - 1985)

Petit homenatge

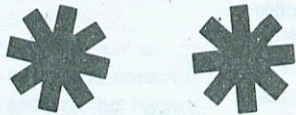
El país moribund

El país que havia perdut la seva ànima seia amb les mans huides vora el port i mirava amb tristesa les aigües mortes, quan jo vaig arribar. «Seré aviat com-elles. Je ho veus, no expresso res, res de meu autèntic. Aviat seré com aquestes aigües, un mirall indiferent», es va exclamar. «De cap manera!», li vaig respondre. «Ets un gran, un formidable país.» «En què ho coneixes?», s'escridassava el pobre vell país, una mica revifat, perquè no hi ha ningú més apte que els pobres vells països per a les revifalles efímeres. «En què ho coneixes?», va dir, caigut altra vegada en desesper. «Sóc una ombra, una carcassa. Ja ho veus, ell va ser el nucli i el camí de la meua glòria», va dir assenyalant el port. «D'ell sortien els vaixells cap a les conquestes, les sàvies lleis de tota la mar, la senyera orgullosa. Ara, en canvi, és vell i moribund com jo. I la seva senectut, disfressada, com la meua, amb un maquillatge d'adjectius de banbolina. S'ha perdut la cadència de la meua llengua imperial. Ara la parlen a crits, sense acabar els períodes, afirmada a base de blasfèmies i de gestos paleolítics. Se m'ha convertit en un volapuk sense intimitat ni finor, sense matís, empedreït de paraules sibil·lines, fredes, pedants, insuportables. No la llegeix ningú, i la mica de literatura que cultiven, raquítica, amorfa, grisa, sense personalitat ni entusiasme, no té un altre propòsit que servir finalitats electorals. Els meus fills no s'interessen per l'esperit i han perdut tota tradició de cultura i de finesa. Materialistes com són, imiten la tècnica aliena. Sóc, ja ho veus, un país sense ànima. I ara justament, moribund i cansat, visc a la força una mascarada grotesca, el somni d'una ment ambiciosa, una ganyota mesquina. Sóc tan sols una anacrònica silueta medieval.» «No, ets un gran país, un país d'esdevenidor, diantre!», el vaig interrompre. «Una silueta medieval? I què, saps la importància que et resulta d'això? No llegeixes Spengler, Berdiaev, la premsa, la gent que ha contemplat Déu cara a cara, els descendents universitaris dels profetes? És la teua hora, l'hora de la teua mar, de la teua llengua, del teu imperi, de la teua glòria, del teu seny.» «El millor del món», cridava un cor llunyà i patriòtic. «Ets ric, ets còmic», prosseguia jo. «Què em dius de la teua dansa?» «La més bella del món», deia el cor. «I de la teua cançó popular?» «No n'hi ha d'altra, la, la, la, cantava el cor. «I dels teus prosperos hospitalers, de la teua pau pública, de la teua polidesa ciutadana, de la bonhomia de la gent del teu camp? No pots escopir més, no pots mobilitzar més captaires, no pots ignorar més del que ignores. Tot té un límit, l'has aconseguit, no has d'exigir res més al teu esforç. Moribund? Qui tingués la teua salut, la teua empenyal! En demanes proves? Quina altra que la de la teua gran ciutat, anàrquica modèlica, pretensiosa, nou rica, sense gens de confort?» «La millor de totes», exultava el cor. «Això sí, no es pot negar que cap altra no té el seu Palau de la Música ni el seu Gran Metro», va convenir el país. «Afegeix-hi també el sentit crític dels qui l'habituen, escolta'ls», li vaig dir. «No es pot viure en aquesta cabila», deia la veu del pedagog Efrem. «Què han de pensar de nosaltres Adler i els hongaresos?» «Hélas, hélas, la hétéuse humaine!», recitava l'harmoniosa gorja de Pulcre Trompelli. «Som d'un país de cinquena o potser de sisena categoria», afirmava amb una evident satisfacció Ecolampadi Miravittles. «Els alemanys varen organitzar fa poc un concurs colossal. El tema a desenrotllar era: "Bases africanes de cretinisme en els homes i en els pobles." Nosaltres n'hem resultat guanyadors.» «Campions, nosaltres? L'agradable, l'única novel·la», va dir, excitada, Aina Cohen, l'exímia poetessa. «No oïu com el rossinyol recula per la victòria? Allí, a la masia dels vellards, mentre el bon jai:

«Escolta el càntic dolç de l'ocellet i pesa figues al regne de la son. La testa venerable es congestiona al ritme del xup-xup de l'arrossada.»

No oblideu, germans, que som els predilectes de Nostre Senyor», va afegir la suau recitadora, després de desfermar i de rebre uns entusiastes aplaudiments. «Que no senties Aina, que no la senties? Te n'has convençut ara?», vaig preguntar al país. «Sí», va dir ell, entès. «Però sóc tan decrepit! Quin fred, tot em roda, em moro!», va xisclar de sobte. La feridura va ser fulminant, i no vaig tenir temps d'auxiliar-lo. El cos queia amb clapoteig a les aigües encalmades, en un solitari indret, i jo n'era l'únic testimoni. «Mullar-me per ell?», vaig reflexionar. «Ja en trobarem un altre que ens pugui fer més peça. Vaig a telegrafiar la notícia, és més essencial que intentar de salvar-lo. Quin èxit periodístic que serà!», vaig meditar, mentre m'allunyava. «Què diu aquest benic?», preguntaven l'endemà els conciutadans, en llegir el telegrama. «Què diu? «Vell país ofegat ahir aigües port. No s'ha identificat cadàver.» Té, el país es va morir, visca! Fins tenim un país que se'n mor. Vejam, en volem detalls.» Aquell dia les redaccions varen treballar d'una manera febrosa i compensaven amb escreix la quotidiana penúria econòmica editorial: almenys es varen vendre una cinquantena de periòdics en llengua nostrada, en aquella llengua que amb tant de delicat amor n'han dit després vernaclea.

"A LA VORA DEL MAR..."

A la vora del mar. Tenia una casa, el meu somni, a la vora del mar.

Alta proa! Per lliures camins d'aigua, l'esvelta barca que jo manava.

Els ulls sabien tot el repòs i l'ordre d'una petita pàtria.

Com necessito contar-te la basarda que fa la pluja als vidres! Avui cau nit de fosca damunt la meua casa.

Les roques negres m'atrauen a naufragi. Captiu del càntic, el meu esforç inútil, qui pot guiar-me a l'alba?

Ran de la mar, tenia una casa, un lent somni.

DE TAN SENZILL, NO T'AGRADARA

Cansat de tants de versos que no fan companyia — els admirables versos de savis excel·lents —, i de mirar com passa l'emperador tot nu, i del gran plany del vent, aquest vell adversari, i de l'excés de mi, sense missatge, ara us diré, amb paraules ben clares, amb crit elemental, lluny d'artifici, que vull només parar-me en el camí, ja decantat amic de l'última injustícia, i ajaçar-me per sempre, sense recança, mort, damunt la bona terra.

"NO CONVÉ QUE DIGUEM EL NOM..."

No convé que diguem el nom del qui ens pensa enllà de la nostra por. Si toquem a les palpentes amb aquest estrany cec i ens sentim sempre mirats pel blanc esguard del cec, ¿on sinó en el buit i en el no-res fonamentarem la nostra vida? Provarem d'alçar en la sorra el palau perillós dels nostres somnis i aprendrem aquesta lliçó humil al llarg de tot el temps del cansament, car sols així som lliures de combatre per l'última victòria damunt l'esglai. Escolta, Sepharad: els homes no poden ser si no són lliures. Que sàpiga Sepharad que no podrem mai ser si no som lliures. I cridi la veu de tot el poble: "Améu".